

Nr 200.

Av herr Bengtson m. fl., om viss ändring i bestämmelserna rörande val till riksdagens första kammare.

I några kretsar för val till riksdagens första kammare ingår såväl ett landstingsområde som städer, som icke deltaga i landsting. Valet till första kammaren förrättas i sådana valkretsar av landstingsmännen i landstingsområdet samt ett antal ledamöter av stadsfullmäktige i de städer, som tillhöra valkretsen men icke deltaga i landstinget. Enligt riksdagsordningen § 6, sjunde stycket, skola ej flera av stadsfullmäktige i sådan stad deltaga i valet av riksdagsmän än att valmännens antal svarar mot den beträffande landstingsval i allmänhet gällande grund. Då riksdagsmannaval för valkretsen skall förrättas, skola stadsfullmäktige till sådant antal bland sina ledamöter utvälja dem, som skola deltaga i riksdagsmannavalet. De för landstingsvalen i här avsedd betydelse gällande grunder innehållas i § 8 mom. 1 i lagen om landsting, enligt vilket lagrum varje landstingsvalkrets, oavsett dess folkmängd, äger utse en landstingsman och därutöver efter folkmängden en landstingsman för varje fullt tal av 5 000.

Varken i riksdagsordningen eller i lagen om landsting föreskrives emellertid till vilken tidpunkt beräkningen av folkmängden skall hänföra sig. Det kan fördenskull inträffa att antalet landstingsmän i landstingsområdet bestämmas efter den folkmängd, som fanns vid ett visst bestämt tillfälle, men att antalet stadsfullmäktige i en stad, som ingår i valkretsen för första kammaren och som skall deltaga i valet av riksdagsmän till denna kammare, bestämmas efter folkmängden i staden vid ett annat tillfälle. Så var fallet i fråga om valet till första kammaren i Malmöhus län med Malmö och Hälsingborgs städers valkrets 1952. Antalet landstingsmän i Malmöhus län var bestämt med hänsyn till befolkningstalet i länet den 31 december 1949, men antalet stadsfullmäktigeledamöter i Malmö, som deltog i valet till första kammaren, var bestämt med hänsyn till befolkningstalet i Malmö den 1 januari 1952.

Enligt vår mening måste det anses vara principiellt oriktigt att antalet landstingsmän i ett landstingsområde och antalet stadsfullmäktigeledamöter, som skola deltaga i val till första kammaren i en gemensam valkrets, fastställas efter befolkningstalet i respektive områden vid skilda tidpunkter. Fastställes antalet stadsfullmäktigeledamöter vid en annan tidpunkt än antalet landstingsmän kunna förskjutningar i folkmängdstalen ha inträffat, varigenom en likformig representation i valkollegierna för landstingsområdet och städerna utanför landsting omöjliggöres.

Valet i stadsfullmäktige i Malmö av valmän för deltagande i valet till första kammaren år 1952 överklagades med anledning av att antalet valmän bestämts med hänsyn till befolkningstalet i staden vid en senare tidpunkt än den som låg till grund för bestämmandet av antalet landstingsmän i Malmöhus läns landstingsområde. Länsstyrelsen ogillade besvären, eftersom enligt dess mening det av riksdagsordningen § 6, sjunde stycket, icke framgår annat än att antalet valmän skall beräknas efter den av kungl. statistiska centralbyrån senast uträknade folkmängden. Länsstyrelsens beslut överklagades sedan hos Kungl. Maj:t, men regeringsrätten fann icke skäl att ändra länsstyrelsens beslut. Regeringsrättens utslag torde få tillmätas prejudicerande betydelse och att sålunda antalet landstingsmän, respektive antalet valmän till första kammaren, inom stadsfullmäktige i städer, som icke deltaga i landsting, skall bestämmas i enlighet med den av statistiska centralbyrån senast uträknade folkmängden. Detta betyder att antalet valmän i stadsfullmäktige i de flesta fall kommer att utses med hänsyn till befolkningstalet i staden vid en senare tidpunkt än bestämmandet av antalet landstingsmän, eftersom valet av valmän inom stadsfullmäktige sker först samma år val till första kammaren skall förrättas, medan val av landstingsmän förrättas vart fjärde år. Med hänvisning till vad vi här ovan anfört finna vi ett sådant förfaringssätt icke vara tillfredsställande. Ett förtydligande av det ovan angivna lagrummet i riksdagsordningen bör ske, så att antalet landstingsmän och antalet valmän i stadsfullmäktige bestämmas med hänsyn till befolkningstalet i landstingsområdet, respektive staden vid samma tidpunkt.

Åberopande vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagens konstitutionsutskott måtte för riksdagen framlägga förslag till sådana författningsändringar, att förvalkretsar till första kammaren, i vilka ingå ett landstingsområde, och städer, som icke deltaga i landsting, bestämmandet av antalet landstingsmän i området samt antalet ledamöter av stadsfullmäktige, som skall deltaga i riksdagsmannavalet, skall ske med hänsyn till folkmängdens storlek i landstingsområdet, respektive städerna, vid samma tidpunkt.

Stockholm den 27 januari 1953.

Torsten Bengtson.

Patrick Nilsson.

Ivar Nilzon.